

PASS 1

KÄNSLOR, ÅSIKTER OCH FAKTA

🕒 40 - 60 MIN.

Gå kort igenom vad momentet innehåller och vad eleverna kommer att möta och göra inom momentet. Öppna upp för om eleverna något inspel om vad de vill ska tas upp under arbetets gång.

ÖVNING

INTRODUKTIONSÖVNING

Vilka känslor väcker klimatfrågan hos dig?

🕒 30 MIN.

Inför momentet kan eleverna få i uppgift att hålla ögonen öppna och titta lite extra efter artiklar eller inslag på nyheterna eller i sociala medier om klimatet.

TIPS

Du som lärare kan om du har möjlighet läsa Maria Ojalas artikel "Känslor, värden och utbildning för en hållbar framtid: Att främja en kritisk känslokompetens i klimatundervisning" inför den här övningen för att förbereda dig i hur du bäst kan hålla svåra och känsliga samtal med dina elever i undervisningen. Du hittar artikeln i referenslistan.

Steg 1

Börja med att visa några rubriker och bilder om klimatförändringar. Du kan använda artiklar och inslag som eleverna har hittat inför lektionen eller använda dig av de exempel som finns i bilagan Klimatrubriker som finns till den här handledningen.

Steg 2

Låt eleverna enskilt skriva ner sina känslor kring rubrikerna som visas (kring alla rubriker eller en i taget, beroende på tidsutrymme) och kring klimatförändringar på post-it-lappar (en känsla per lapp). På baksidan av varje lapp skriver de varför de känner som de gör. Varför de kanske är oroliga, arga, intresserade, tveksamma m.m.

Steg 3

Låt dem sedan i grupper om 3 läsa upp en lapp i taget och sedan tillsammans prata om varför de tror att de känner som de gör. Kanske är det flera som känner samma sak men av olika skäl?

ATT TÄNKA PÅ SOM PEDAGOG

Förtydliga för eleverna att känslor är känslor och inte åsikter. De ska alltså INTE diskutera varandras känslor utan dela med sig och ta del av. Det här kan vara svårt för många att både säga och att lyssna på och ta på allvar. Klargör därför för klassen först att det är viktigt att respektera varandra, att lyssna utan att avbryta eller skratta och att inte kommentera på varandras ord. Först när alla läst klart sina lappar får de prata om vad de tror kan ligga bakom att känna de känslor som dykt upp. Var noga här med att skilja på att de inte ska kommentera eller diskutera vad någon annan känner, utan försöka resonera tillsammans på ett generellt plan om vad som kan ligga bakom. Poängtera också att det som sägs på det här passet stannar i det här rummet och att det är okej att ändra vad de tycker eller känner efter att ha diskuterat eller ställts inför nya fakta. Det som eleverna kanske känner eller tycker idag måste inte vara detsamma imorgon. Belys vikten av att ha förståelse och respekt för att vi kan ändra oss och inte alltid behöver sättas i ett fack eller hållas ansvarig för våra känslor för all evighet, utan att det kan vara nyttigt att också öva sig i att vara i nuet och förstå att imorgon är en annan dag.

Steg 4

Samla in lapparna och sätt dem på tavlan (det blir då mer anonymiserat och generellt än om varje grupp ska rapportera vad de sagt). Lyft sedan upp i helklass vilka olika känslor som du ser har kommit upp och vilka orsaker det finns till de olika känslorna. Fyll på med känslor från klassen som kanske inte kommit upp tidigare, om det finns något de vill lägga till. Resonera tillsammans om orsaker till olika känslor och vad de kan fylla för funktion, vad känslorna kan leda oss till. Ta upp begrepp som förnekelse, oro, ångest, skuld och skam och ilska även om dessa inte kommit upp och även om det kan vara känsligt. Var inte rädd för att skapa eventuella friktioner eller känslor bland eleverna, utan ta tillfället att öva dem i att möta detta. Låt dem istället reflektera och prata kring vilka orsaker finns det till att reagera vi som vi gör.

TEORIGENOMGÅNG: VAD SÄGER FORSKNINGEN OM KLIMATET?

🕒 30 MIN.

Välj själv om det finns något särskilt du vill fokusera på och om det finns bakgrundsmaterial från tidigare moment som ni vill gå igenom igen.

Gå igenom fakta om de klimatförändringar som sker och förklara växthuseffekten. Redogör för dess orsaker och dess konsekvenser för planet såväl som människor. Ta upp exempel som torka, översvämningar, bränder, starkare orkaner som resultat av ett varmare klimat. Förklara och visa att isarna i glaciärerna smälter fortare än vad som någonsin uppmäts och att det gör dels att vattennivåerna stiger och kan bidra till översvämningar av hela länder, och dels att när den smältande isen frigör mer flytande havsytta så reflekterar den mörka havsytan mer av solens strålar och värme tillbaka ut i atmosfären, och ökar temperaturen än mer som en självförstärkande växthuseffekt. Poängtera att vi vet att detta sker, att olika forskningsområden har sett och kunnat visa detta i över 40 år, och att det varken är åsikter eller nya fynd, snarare att de nya rön som kommer bekräftar och förstärker det vi vet och visar att det måste till en större omställning mycket snabbare än vi tidigare förstått för att sakta ner och vända den negativa trenden. Gå igenom eller repetera de planetära gränserna och särskilt vilka som är i varningsszon och vad det beror på.

Förklara/repetera för klassen hur ekosystem och biologisk mångfald påverkas av klimatförändringarna och vad det i tur får för effekt för oss människor. Lyft olika påverkningar som risk för fler och nya sjukdomar, utebliven skörd, gifter i vattendrag och luft, klimatflyktingar, ökade konflikter över land och resurser när förnödenheter tryter och människor måste förflytta sig. Gå gärna in på djupet i ett exempel och diskutera det med klassen i detalj.

Gå igenom/repetera vad Parisavtalet är och fokuset på att världen måste hålla sig under 1,5 graders uppvärmning för att inte nå en oåterkallelig tipping point som riskerar att ödelägga jorden och det nuvarande läge som klarar av att husera mänskligt liv. Förklara varför en till synes så liten temperaturskillnad är så viktig och kan göra så stor skillnad. Förklara också att det är skillnad på väder och klimat och att trots att världen har sett förändringar i klimat och geologiska tidsåldrar förut så har vi aldrig tidigare sett en så snabb ökning av temperaturen som nu och att många olika mätningar visar att det hänger samman med början av den industriella revolutionen och alltså har mänsklig inverkan. Detta kan vi se, många olika mätningar följer samma mönster.

FILM-TIPS

Det finns många bra filmer och dokumentärer som visar och förklarar detta. Några tips är:

- *Kampanjen mot klimatet*. Dansk dokumentär från 2020. Finns på Svt Play.
- Dokumentärserien *Planet under press* med olika tema-avsnitt. Finns på Svt Play.
- *Attenborough och massutrotningen*. Brittisk naturdokumentär från 2020. Finns på Svt Play.
- *A life on our planet*. Dokumentär med David Attenborough från 2020. Finns på Netflix.
- *Chasing chorall*. Dokumentär från 2017. Finns på Netflix.
- *Chasing ice*. Dokumentär från 2014. Finns på www.chasingice.com
- *Johan Rockström: Jordens framtid i Antropocen*. Finns på <https://www.youtube.com/watch?v=6no6Oa3l4FU>
- *The Great Acceleration*. WWF. Finns på <https://www.youtube.com/watch?v=7EZvECP86dg>.
- *IPCC Special Report on Global Warming on 1,5°C*. IPCC. Finns på https://www.youtube.com/watch?v=rVjp3TO_juI